

HELDEN ZONDER GLORIE

Ferdia Lennon(1988) is geboren en getogen in Dublin. Hij behaalde een bachelor in geschiedenis en klassieke talen aan het University College Dublin en een master proza aan de University of East Anglia. Na een jarenlang verblijf in Parijs woont hij nu met zijn vrouw en zoon in Norwich. *Helden zonder glorie* is zijn eerste roman.

FERDIA LENNON

**HELDEN
ZONDER
GLORIE**

ROMAN

Vertaald uit het Engels door Peter Valkenet

MERIDIAAN
UITGEVERS

2026

Dit boek is tot stand gekomen met steun van Literature Ireland

De vertaler ontving voor deze vertaling een projectwerkbours van het Nederlands Letterenfonds

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Eerste druk, februari 2026

© Ferdia Lennon 2024

© 2026 Nederlandse vertaling Peter Valkenet

Oorspronkelijke titel *Glorious Exploits*

Oorspronkelijke uitgave Fig Tree

Omslagontwerp Nanja Toebak

Omslagbeeld © Shutterstock

Auteursfoto © Nic Donovan

Typografie Wim ten Brinke

Drukkerij Wilco

ISBN 978 94 93305 85 4

NUR 302

www.meridiaanuitgevers.com

 @meridiaanuitgevers

 @meridiaanboeken

 LinkedIn Meridiaan Uitgevers

TDM (Text & Data Mining) is uitdrukkelijk niet toegestaan zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgeverij

MIX

Papier | Ondersteunt
verantwoord bosbeheer

FSC® C004472

Voor Emma

Het najagen van wat buiten ons bereik ligt, wat te hoog gegrepen is voor de mens, de onbereikbare grootheid, is voor dwazen, of voor hen die naar dwazen luisteren en ze geloven.

– Euripides, *Bacchanten*

De dood kan niet zijn wat het leven is, kind; de beker van de dood is leeg, en in het leven is er altijd hoop.

– Euripides, *Trojaanse vrouwen*

SYRACUSE

412 v. C.

Dus Gelon zegt tegen me: ‘Kom, laten we naar beneden gaan en de Atheners te eten geven. Het is perfect weer om Atheners te eten te geven.’

Daar heeft Gelon gelijk in. De minuscule zon staat wit te branden aan het hemelgewelf en je voelt de stenen gloeien wanneer je erlangs loopt. Zelfs de hagedissen verschuilen zich, alleen hun kopjes steken af en toe van onder rotsblokken en boomwortels vandaan, alsof ze willen zeggen: wat de fuck ben jij aan het doen, Apollo? Ik stel me de Atheners voor, dicht op elkaar, puffend, met uitgedroogde tongen en priemende ogen op zoek naar een beetje schaduw.

‘Daar heb je gelijk in, Gelon.’

Gelon knikt. We gaan op weg met zes geitenleren zakken, vier met water en twee met wijn, een pot olijven en twee blokken van die stinkkaas die mijn ma maakt. Ach, wat is het toch een mooi eiland, dat van ons, en soms denk ik dat de sluiting van de fabriek mijn kans is om een nieuw leven te beginnen. Dat ik misschien zou moeten weggaan uit Syracuse om een huisje aan zee voor mezelf te zoeken. Geen onverlichte kamers, klei en rode handen meer, maar de zee en de lucht, en dat wanneer ik thuiskom met de vers gevangen vis over mijn schouder, zij daar is, wie het ook gaat worden, en me ontvangt met een lach. Die lach, ik hoor hem nu en hij klinkt lieflijk en hartverwarmend.

‘Tjonge, Gelon, wat voel ik me goed vandaag!’

Gelon kijkt me aan. Een man met een knap uiterlijk, ogen in de kleur van ondiepe zee waar het zonlicht doorheen valt. Niet poepbruin zoals die van mij. Hij opent zijn mond om iets te zeggen, maar er komt niets. Is vaak zwaarmoedig, Gelon, ziet de wereld door een filter van rook, bekijkt de dingen nooit eens van hun lichte kant. We vervolgen onze weg. Ook al zijn de Atheners in de pan gehakt, hun schepen tot brandhout gemaakt en hun niet-begraven doden voer voor onze honden, er patrouilleren nog steeds hoplieten. Voor het geval dat. Gisteren nog heeft Diokles in een redevoering gezegd dat je het nooit weet met die Atheners, dat er ieder moment een nieuwe vloot kan arriveren. Misschien heeft hij gelijk. De meeste Spartanen zijn vertrokken, naar verluidt op weg naar Athene zelf, klaar om dat serieus te gaan belegeren. Om een einde aan deze oorlog te maken. Maar er dwalen er nog een paar rond, nutteloos en geplaagd door heimwee. Toevallig lopen er op dit moment vier vóór ons, hun rode mantels achter zich aan slepend als bloedende oorlogswonden.

‘Môge!’

Ze kijken terug. Eén Spartaan retourneert de groet. Arrogant, die Spartanen, maar ik voel me goed.

‘Dood aan Athene!’

Nu groeten twee Spartanen, zonder dat er veel leven in zit. Ze zien er moe en bedroefd uit, zoals Gelon.

‘Perikles is een oud wijf, wat jullie?’

‘Perikles is dood, Lampo.’

‘Ja, dat weet ik heus wel, Gelon. Perikles is een dood oud wijf, wat jullie!’

Deze keer moeten twee Spartanen lachen, en alle vier groeten ze nu. O, wat ben ik gelukkig vandaag. Ik kan het moeilijk verklaren, maar wat een heerlijk gevoel is dat.

Dat zijn de beste, die gevoelens die je niet kan verklaren, en dan hebben we de Atheners nog niet eens te eten gegeven.

‘Welke groeve wordt het vandaag, Gelon?’

We staan voor een tweesprong en er moet een besluit worden genomen. Gelon aarzelt.

‘Laurion?’ zegt hij ten slotte.

‘Laurion?’

‘Ja, ik denk het wel.’

‘Laurion!’

We kiezen voor links. Laurion is de naam waaronder de grootste steengroeve dezer dagen door het leven gaat. Iemand vond het een grappig idee om hem te vernoemen naar die zilvermijn in Attika waar de Atheners deze trip mee hebben gefinancierd. De naam sloeg aan. Het is een enorme dagmijn met melkwitte rotswanden die zo steil en hoog zijn dat op maar een paar plekken een omheining nodig is. Bij een van die omheiningen is de ingang, waar een paar wachters zitten te dobbelen. Gelon overhandigt ze een wijnzak, en met een wapperend gebaar van een hand laten ze ons door. Het pad naar beneden is een winderige enkelbreker. Een kronkelige bruine slang, noemt Gelon het wanneer hij door de Muze wordt bezocht. Voordat we de Atheners zien, kunnen we ze ruiken. Het paadje is een en al bocht, waardoor het zicht grotendeels wordt geblokkeerd, maar de stank is vreselijk: compact, verrot, en de lucht is bijna mistig door de wasem. Ik stop een moment omdat mijn ogen tranen.

‘Het lijkt erger dan normaal vandaag.’

‘Dat zal de hitte zijn.’

‘Ja.’

Ik knijp mijn neus dicht en we lopen door. Het zijn er minder dan vorige keer. In dit tempo zullen ze tegen de

winter allemaal het loodje hebben gelegd. Wat me doet denken aan de avond waarop ze zich overgaven. Het debat duurde uren. Een ijsberende Diokles die brult: 'Waar laten we zeventuizend van die mestkevers?' Stilte. Hij vraagt het nogmaals. Deze keer mompelt die proleet van een Hermokrates iets over een verdrag. Verdrag, kus mijn kloten, Hermokrates, is wat ik denk, en dan zegt Diokles het. Niet in die bewoordingen, maar hij bedoelt hetzelfde als ik. 'Sluit je een verdrag met een lijk?' vraagt hij retorisch. Gelach alom, vingers die nee zwaaien. Hermokrates gaat zitten en houdt zijn snavel. En Diokles die blijft ijsberen en ons vraagt wat we moeten doen. Stilte. Maar nu is het een gespannen stilte. Een stilte die elk moment kan worden verbroken. Dan blijft hij ineens staan, zegt dat hij iets heeft bedacht. Iets nieuws, iets bijzonders. Iets wat de rest van de Helleense wereld zal laten zien dat het ons menens is. Dat wij Syracuse zijn en dat we nergens heen gaan. Willen we horen wat? 'Ja, dat willen we, Diokles!' Hij schudt zijn hoofd. Nee, het idee is te wild. Te buitensporig. Iemand anders moet het woord nemen. Maar daar is het al te laat voor. Want wij zijn Syracuse en we gaan nergens heen, en dat laten we hem weten. Hij helt naar voren en fluistert. Geen geluid, alleen zijn bewegende lippen. 'We horen je niet, Diokles!' Dan zegt hij het. Zachtjes nog steeds, maar wel zo dat we het kunnen verstaan: 'In de steengroeven!' Daarna schreeuwt hij het: 'De steengroeven!'

Bij het horen van die twee woorden, 'de steengroeven', trok er een huivering door Syracuse.

Aldus werd besloten en dat is wat we deden.

Van een afstandje zien ze eruit als een kolonie mieren, rode mieren die over de rotsen zwermen, hoewel je het nauwelijks zwermen kan noemen wat deze Atheners

doen. Ze liggen gewoon te liggen, zitten ineengedoken bij elkaar of kruipen wat in de rondte op zoek naar schaduw. Al zijn mijn ogen eerlijk gezegd niet zo best en is het goed mogelijk dat de meest bewegingloze Atheners in werkelijkheid naar de onderwereld zijn verhuisd.

‘Môge!’

Sommige Atheners kijken op, geen van hen groet terug. Inmiddels, nu er enige tijd overheen is gegaan, leeft in de stad het gevoel dat we een vergissing hebben begaan. Dat het te ver gaat om ze vast te houden in de groeven, dat het de regels van de oorlogsvoering te buiten gaat. Dat we ze gewoon moeten afmaken, tot slaaf moeten maken of naar huis moeten sturen. Maar ik heb wel iets met de groeven. Ze herinneren ons eraan dat alles altijd moet veranderen. Ik weet nog goed hoe de Atheners er een jaar geleden uitzagen: hun wapenrustingen die schitterden als golven in de zee wanneer de maan erop schijnt, hun oorlogskreten die je ’s nachts wakker hielden en de honden aan het blaffen maakten, en dan die schepen, honderden schepen die rond ons eiland door het water gleden, majestueuze haaien die zich klaarmaakten voor een feestmaal. De groeven laten ons zien dat niets blijvend is. Dat is wat Diokles zegt. Dat ze ons duidelijk maken dat roem en macht niet meer dan schaduwen op de muur zijn. Ah, en ik hou van de geur van de groeven. Een akelige, maar tegelijk ook heerlijke geur. De geur van verderf, maar van nog iets anders. Van overwinning, en meer. Alle inwoners van Syracuse ervaren het als die geur hun neus bereikt. Zelfs de slaven voelen het. Arm of rijk, vrij of onvrij, als je de geur van die groeven opsnuift, lijkt je leven op een of andere manier mooier dan daarvoor, je dekens warmer, je eten smakelijker. Je gaat lekker, in ieder geval een stuk lekkerder dan die Atheners.

‘Môge!’

Een arme donder ziet mijn knuppel en steekt zijn armen in de lucht. Een woordenstroom volgt, waarvan ik het meeste niet kan verstaan omdat zijn keel niet meer dan een zwak gekwaak voortbrengt, maar ‘Zeus,’ ‘alstublieft’ en ‘kinderen’ vang ik wel op.

‘Niet bang zijn,’ zeg ik. ‘We zijn hier niet om te straffen, al verdienen jullie Atheense honden straf. Gelon en ik, wij zijn clement. We komen...’

‘Kop dicht, Lampo.’

‘Wat is er, Gelon? Zeg ik iets verkeerd?’

‘Hou gewoon je kop.’

Ik zet een grijns op.

‘O, ik zie het al, je bent weer in een van die buien...’

Gelon zit al geknield bij de arme donder en geeft hem water.

‘Ken je iets van Euripides?’ vraagt hij.

De man zuigt aan het tuitje alsof het de tepel van Afroditte is, water glijdt omlaag door zijn baard. Hij is roze. Roze, anders kan ik het niet noemen. Ze zijn bijna allemaal roze, sommigen zelfs rood.

‘Euripides, man, ken je iets van Euripides?’

De man knikt en zuigt nog wat water naar binnen. Andere Atheners komen naderbij schuifelen. De ketenen rammelen aan hun enkels. Het zijn er meer dan ik dacht, maar minder dan de vorige keer.

‘Water en kaas,’ zegt Gelon, ‘voor iedereen die versregels van Euripides kent en ze kan declameren! Als het uit *Medeia* is, of uit *Telefos*, krijg je ook olijven.’

‘En Sofokles?’ vraagt een klein mannetje zonder tanden. ‘*Oidipous Rex*?’

‘Lazer op met je Sofokles! Zei Gelon iets over Sofokles? Jij...’

‘Kop dicht, Lampo.’

‘Nou zeg, zo is het toch?’

Gelon begint de voorwaarden op te sommen.

‘Geen Sofokles, geen Aeschylus en geen enkele andere Atheense dichter. Die kunnen jullie reciteren als het jullie blijft, maar water en kaas zijn alleen voor Euripides. Afijn, nu jij. Wat heb je?’

De drinkende man schraapt zijn keel en probeert zich te vermannen. Het is een treurigmakend gezicht. Hoezeer hij ook zijn best doet, het wil hem niet lukken. Zijn nek houdt geen stand en knikt door, het hoofd wiegt van links naar rechts, als een rijpe vrucht in de wind.

Hij zegt: “‘Eh, maar we moeten leren begrijpen, koning Priamos...”

Hij stopt.

‘Is dat alles?’

‘Sorry, ik ken meer, maar het wil me niet te binnen schieten. Mijn hoofd werkt niet goed, ik vergeet gezichten en ik kan me niet herinneren wat... Ik zweer dat ik meer ken.’

De man verbergt zijn hoofd in zijn handen. Gelon klopt hem op zijn schouder en biedt hem een laatste teug aan. Ik denk dat de Athener huult, maar hij blijft uit de leren zak drinken. Water dat naar binnen gaat terwijl er water uit komt.

‘Is er iemand die iets beters heeft? Een handvol olijven voor iets uit *Medeia*?’

Gelon is groot fan van Euripides. Dat is de belangrijkste reden dat hij hiernaartoe komt. Ik denk dat hij bijna gelukkig zou zijn geweest als de Atheners hadden gewonnen wanneer dat had betekend dat Euripides was langsgesproken om een paar tragedies te ensceneren. Eén keer heeft hij een maandloon uitgegeven om een oude acteur naar onze fabriek te halen en scènes te spelen terwijl wij potten draaiden. De voorman zei dat de pro-

ductiviteit eronder leed en gooide de acteur eruit. Maar Gelon gaf niet op. Hij liet de acteur zijn tekst roepen vanaf de overkant van de straat. Flarden van verzen bereikten onze oren, boven het geloei van de oven uit, en hoewel we die week denk ik minder potten maakten, waren ze anders, mooier. Dit was allemaal vóór de oorlog, de acteur is naar het schimmenrijk verkast en de pottenbakkerij bestaat niet meer. Ik kijk naar Gelon, zijn blauwe ogen wijdopen en nerveus. Een blok kaas hoog boven zijn hoofd geheven. Hij roept iets over olijven. Gelon is een aparte figuur. Los van Euripides.

Velen melden zich vrijwillig aan, maar als puntje bij paaltje komt, hakkelen en haperen de meesten, zaniken ze over hoofdpijn en dorst of zakken ze in elkaar, waardoor we maar één versregel per keer krijgen, twee als we geluk hebben. Eén bluffer begint aan een scène waarin Achilles Medeia het hof maakt, wat, zoals zelfs ik weet, kul van de bovenste plank is. Medeia was ver voor Achilles en ze was met Jason.

“O, snelvoetige Achilles, dit zal nooit kunnen zijn! Helas, mijn vader, zal dat nooit toestaan. Achilles, wat kan...”

Gelon heft zijn knuppel en de bluffer sluipt weg. Een ander neemt zijn plaats in. Deze noemt Jason tenminste, maar het is een stukje dat Gelon al kent. Niettemin krijgt hij een paar olijven voor de moeite.

Zo gaat het de hele dag door. De zon wordt vetter, oranjegeel als een eidooier, en verliest aan kracht. Rood en roze verdringen het blauw. Ik laat Gelon zijn ding doen en maak een rondje door de groeve. Officieel ben ik acteurs aan het scouten. Gelon heeft een stoutmoedige stap gezet door te beloven dat hij zal terugkomen met een zak graan als hij vijf Atheners zover krijgt om een scène uit *Medeia* te spelen. Maar dan wel helemaal, de

hele scène. Oftewel: een voorstelling. Hij mag blij zijn als er hij er één vindt. De arme donders wachten simpelweg op de dood. Zo moeten de ergste plekken van de Hades er min of meer uitzien, bedenk ik. Harige skeletten met hier en daar een lap huid. Behalve het haar is het enige wat ze van elkaar onderscheidt de ogen. Glazige edelstenen die door het zieltogen zijn gaan schitteren. Opengesperde bruine en blauwe kijkers staren me aan. Ik heb nog geen hoofdrolspeler gevonden, maar speur om me heen.

Als je die Atheners aandachtig bekijkt, zie je hun ziel wegvlieden door hun neusgaten en lippen, bij elke ademhaling ietsje meer. Het lijkt of hun huid voor je ogen schrompelig wordt en afschilfert, dat als je even zou wachten en lang genoeg naar eentje zou kijken, die voor je ogen zou ontbinden en er alleen tanden en botsplinters van hem over zouden blijven, witte tanden en witte botten die langzaam verkalken en wegzinken in het gesteente, en misschien zal van datzelfde gesteente een huis worden gebouwd, jouw huis, waarin je 's nachts wakker ligt omdat de muren kreunen en het plafond huilt, een tweede hemel die druppels op je nietige hoofdje laat vallen, en je hoopt dat het niets is, de wind of de regen, wat het misschien ook is, maar misschien ook zijn het die Atheners die liggen te woelen in het kalksteen. Dat zijn vreemde gedachten. Hadesgedachten. Maar de groeve is een vreemde plaats en een mens is zichzelf niet hier.

In de verte klinkt gekrijs. Een boel geest die verloren gaat in een schreeuw. Moet wel serieus zijn. En nog een keer, net zo hard. Ergens achter in de groeve. Atheners komen tevoorschijn en deinzen terug, weg van die plek, zodat ik, in plaats van de gebruikelijke muur van huid en vodden, de rotswand kan zien. Ik besluit een kijkje te nemen. Een reus van een kerel staat met een knuppel te

zwaaien. Aan zijn voeten ligt een Athener opgerold als een jammerend katje. Twee zijn het er zelfs. Maar de ander is duidelijk niet meer onder de levenden. De tuniek van de man die de knuppel hanteert zit vol met bloedspetters. Is het Biton? Ja, het is Biton. Het zal een keer niet. Zijn zoon is gedood in de eerste slag met de Atheners. Dat wil zeggen, niet in de echte slag. Hij is gevangengenomen en doodgemarteld. Biton komt hier vaak. Nog vaker dan wij.

‘Biton, wat ben je toch een bruoet.’

Biton draait zich om. Ik knipoog. Hij niet. Er trekt iets in zijn wangen. Hij ziet er zo mogelijk nog slechter uit dan de arme donder aan zijn voeten. Het gezicht van de Athener is één bonk gestold bloed, maar uit die groene ogen spreekt een eigenaardig soort hoop. Van een schokkend groen zijn ze. Hagedisgroen. Helder, en hij is al aan het wegkruipen. Nog niet bereid om zijn leven op te geven.

‘Gelon en ik zijn daarginds. Wat Euripides bij elkaar aan het scharrelen, mocht het je interesseren.’

Biton geeft geen antwoord en verstevigt zijn greep op de knuppel. De aderen van zijn armen liggen als vertakkende bliksemstralen op zijn huid.

‘Bloedverzengende hitte hadden we vanochtend.’

Weer niets. De Athener kruipt verder weg.

‘Een beetje aan het spelen? Wat heeft hij gedaan om al die belangstelling te verdienen?’

‘Ik vond ze in de rotswand.’

‘In de rotswand?’

‘Ze hadden een hol gemaakt. De smeerlappen.’

‘Ze?’

Biton schopt tegen het levenloze lichaam dat voor hem ligt.

‘Hij lag in de armen van dit stuk stront te slapen. He-

lemaal verstrengeld. Zoals minnaars.'

Ik knik. De Athener heeft de afstand iets weten te vergroten, met in zijn kielzog een rood spoor.

'Het zijn er minder dan vorige keer.'

'De smeerlappen.'

'Ja, smeerlappen zijn het. Ik geef die Atheners twee maanden, max. Als Apollo zo doorgaat nog minder. Ik denk dat ik ze nog ga missen, straks, ze vormen toch een welkome afleiding, in zekere zin.'

Biton bedekt zijn ogen met zijn handen.

'Jij bent de slechtste niet, Biton.'

De Athener is nog in zicht. Het gaat lang niet snel genoeg. Maak dat je wegkomt, zakkenwasser.

'Diokles zegt dat we ze helemaal tot in Griekenland moeten achtervolgen. Dat we de klus definitief moeten klaren. Wat jij? Ikzelf zou een wandelingetje over die Akropolis van ze niet versmaden. Misschien zelfs een voorstellinkje meepakken. Ongelooflijk mooi schijnt het te zijn. Ze zeggen dat niks wat wij hier in Sicilië hebben daar tegenop kan.'

Biton laat zijn handen zakken en doet een stap naar achteren.

'Dat is geen misselijke knuppel die je daar hebt. Met zo'n knuppel heeft Herakles de Nemeïsche leeuw gemasseerd. Mijn complimenten.'

Ik maak een buiging voor Biton. De Athener is traag als een schildpad. Ik denk, wat voor nut heeft het. Laat het gaan. Maar ja, ik heb ook geen zin om hem de pijp uit te zien gaan.

'Kom je mee, Gelon begroeten? Hij zal het leuk vinden om je te zien.'

Dat is een leugen.

'Te druk.'

'Ja, ik kan zien dat je een drukbezet man bent. Dat is

duidelijk. Maar ik kan een beetje gezelschap wel gebruiken. Het licht wordt zwakker en ik geef het niet graag toe, maar ik hou er niet van om hier in het donker te zijn. Al die ratten die tevoorschijn komen, ik krijg de kriebels van die beesten. Niet lachen, Biton, ik weet dat het om te lachen is, maar ik zeg het ronduit, ik ben bang voor ratten.'

Biton lacht niet. Hij is weggelopen, naar de Athener toe.

'Wacht!'

Hij stopt en draait zich naar me om.

'Heb je het speciaal op die arme donder gemunt?'

Biton knikt.

'Ik vraag dat alleen omdat Gelon op zoek is naar een acteur met groene ogen voor de rol van Jason. Jason staat erom bekend dat hij heldergroene ogen heeft. En als de verhalen kloppen, waren de ogen voor Medeia een belangrijk element van zijn aantrekkingskracht.'

Biton lijkt in de war, onzeker.

'Als compensatie bied ik je deze zak met goede wijn aan.'

Hij is nog steeds in de war, maar uit zijn verwarring spreekt interesse. Na de dood van zijn zoon is Biton aanhanger van Dionysos geworden. Omdat hij arm als de mieren is, komt het echter niet vaak van een erediens.

'Voor mij?'

'Jazeker, in ruil voor de Athener.'

Zijn ogen worden groter. Hij lijkt vol te schieten.

'Dank je.'

'Geniet ervan, Biton.'

Hij pakt de geitenleren zak en neemt een machtige teug uit de zuigmond. Oké, het mag dan niet de tepel van Afro-dite zijn, maar bij die van een nymf of een lagere godin komt het zeker in de buurt. Ik geef hem een klopje op de

schouder en draai me om. Heel veel passen is het niet tot aan de Athener. Hij rolt op als een bal, in afwachting van meer van hetzelfde. Wanneer de slagen niet komen, openen zijn vingers zich, groene ogen die me aanstaren: hagedisgroen.

‘Je hoeft niet bang te zijn, ik kom je geen pijn doen, al zou dat je verdiende loon zijn. Ik kom je contracteren voor een toneelopvoering!’

Zijn vingers sluiten zich en hij rolt zich nog verder op.

‘Godallemachtig! Als ik je iets zou willen aandoen, dan had ik dat allang gedaan, hoor.’

De vingers wijken uiteen, de groene ogen keren terug. Ik geloof dat hij iets zegt.

‘Alstublieft, niet...’

‘Hou op met janken! Straks verander ik nog van gedachten. Geef antwoord, er zal je niets gebeuren. Ken je Euripides?’

Stilte.

‘Spreek op! Ken je hem? Euripides, de grote Atheense tragediedichter?’

‘Ja.’

‘Ken je toevallig een paar passages? Ik bedoel, zou je die kunnen opzeggen als het van je gevraagd wordt? Zeg eerlijk.’

Hij knikt.

‘*Medeia*? Ken je *Medeia*?’

‘Ja, ik denk van wel. Ik...’

‘Denken is niet goed genoeg. Ik overweeg jou voor de rol van Jason. Een hoofdrol. Nu eerlijk zeggen.’

‘Ik denk, sorry, ik weet zeker dat ik me het een en ander herinner. Alstublieft.’

Ik overhandig hem een waterzak, zodat hij zijn gedachten kan ordenen. Hij zuigt de helft van de inhoud in één keer naar binnen. Met het restant besprenkel ik zijn

gezicht om het geronnen bloed weg te wassen. Het is niet zo erg als het eruitziet. Een flinke jaap op zijn wang en nog een op zijn voorhoofd. Niets gebroken. Moeders mooiste zou ik hem niet willen noemen, maar alles bij elkaar kan hij ermee door. Ik bied hem mijn arm, die hij aanneemt. We zetten ons in beweging. Alles lijkt goed te gaan, tot we bij de andere man aankomen. De man die door Biton is doodgeknuppeld. Wanneer we bij hem zijn, zijgt de groenogige Athener ineen en begint hij te huilen, het lijkt te kussen en tegen de dode te fluisteren.

‘Genoeg, vriend, ik heb haast.’

Hij negeert me, blijft kussen en fluisteren, waardoor zijn lippen en gezicht rood en kliederig worden. Ik zal hem opnieuw moeten wassen. Verspilling van water.

‘Kom op nou!’

Niets. Ik hef mijn knuppel alsof ik ga uithalen. Het werkt, hij schuift meteen weg van het lichaam, met geheven armen om zich te beschermen.

‘Opstaan!’

Hij staat op, maar bedenkt zich halverwege, knielt weer neer, trekt een paar plukken gelig haar uit wat er over is van het kapotte hoofd en klemt ze in zijn vuist. Dan staat hij op. Ik loop weg, heel langzaam, en hij volgt me.

De maan is al opgekomen, een brede, zilveren lach aan de hemel, maar de zon is er ook nog, bol en rood. Straks zal hij achter de groeve verdwijnen, en dan in zee, en dan, dan is de avond gevallen. Ik heb zo het idee dat mijn nieuwe vriend het niet erg zal vinden wanneer het zover is. Want de zon is, zo lijkt het, de voornaamste doodsoorzaak hier in de groeven.

‘Je zal wel blij zijn dat het avond wordt, niet?’

Geen antwoord.

‘Geef antwoord, vriend.’

‘Wat?’